



EL HOYO

“Ez, panna cotta ez da mezua.
Zeu zara mezua”.

Egilea: Jabier Ayesa



★ EL HOYO ★

ZUZENDARIA Galder Gaztelu-Urrutia

AKTOREAK Ivan Massagué, Zorion Eguileor, Antonia San Juan, Emilio Buale, Alexandra Masangkay, Eric Goode, Algis Arlauskas, Miriam Martín, Óscar Oliver

SARIAK
 2020: Europako Zinemaren sariak: Efektu bisual onenak
 2019: Goya sariak: Efektu berezi onenak, 3 izendapen
 2019: Torontoko Zinemaldia: Midnight Madness Saila: Ikusleen Saria
 2019: Sitges Film Festival: Film onena, zuzendari berri onena, efektu berezi onenak eta ikusleen saria
 ...beste sari askoren artean.

CINEMA TICKET

EL HOYO
 HERRIALDEA, URTEA
 Espainia
 2020

SINOPSISIA

Etorkizun distopikoa eraikin bat da; bertan, hainbat pertsona bizi dira konfinatuta. Ez dakigu oso ondo zenbat solairu dituen lurpeko eraikin honek, *El hoyo* izenekoak. Soilik dakigu maila edo solairu bakoitzean bi pertsona bizi direla, eta, egunean behin, plataforma batek janaria jaisten diela, solairutik solairura. Gorengak sei hilabeteko konfinamendua hasi berri du. Bere mailakideak, Trimagasik, espetxearen dinamikari buruz jakin behar duen guztia erakutsiko dio.

(sinopsia: losinterrogantes.com)



TRAILERRA > www.youtube.com/watch?v=RCNdUpKwhME

PODCAST-A > vecines.cear-euskadi.org



BiZINETza KRITIKA

VeCINEs

“El hoyo” izeneko lurpeko kartzela batean ehunka preso daude pilatuta, ziega bertikaletan. Ez dakigu oso ondo zenbat maila edo solairu dauden, baina solairu bakoitzean bi preso daude, eta egunero janari-plataforma baten zain egoten dira, gosea arindu ahal izateko. Solairuetan duten posizioa ausaz aldatzen da; hala, solairuaren arabera, beren bizi-baldintzek okerrera edo hobera egiten dute, jasotzen duten janari-errazioa goikoek jaten dutenaren arabera delako. *El Hoyo*-n hiru pertsona mota daude bakarrik: goikoak, behekoak eta salto egiten dutenak. Zer taldetakoak dira errefuxiatuak? Nola banatzen dira, mailaka, Iparraldeko eta Hegoaldeko herrialdeak? Eta mugak? Eta klase sozialak? Zer mezu zara zu?

Ziur aski, lerro hauek irakurtzen dituzten gehienek, ikusia izango dute Gaztelu-Urrutia zuzendari bilbotarraren lehen lan hau, *El Hoyo*, 2019an estreinatu zen distopia futurista bat. Filma zabalduz jan zen, eta audientziaren bedeinkapena lortu zuen 2020. urte distopiko eta pandemikoan ere, batez ere plataforma digital ezagun batek zabaldu zuelako. Azalpen hau ematen dut, *El Hoyo*-ren planteamendua zuzenean lotuta dagoelako proposatzen digun metaforaz egiten dugun interpretazioarekin, hau da, norberaren interpretazio subjektibo eta pertsonalarekin. Horrek esan nahi du nik kontatuko dizuedanak, agian, ez duela balio handirik izango, baldin eta dagoeneko zuen erantzuna aurkitu baduzue.

Izan ere, *El Hoyo* istorio abstraktua da, proposamen opaku samarra du, amaiera irekiegia, eta, erakusten duen errealtateak baino gehiago, ezkututzen dituen misterioek hitz egiten dute. Gorago esan bezala, nolabait, interpretazio bat bilatzera bultzatzen gaitu, bere baitan ezkutatuta dagoen mezu hori argitzeko. Ehunka mailaz osatutako dorrea, bi pertsona solairu bakoitzean. Janariz betetako mahai bat goiko solairutik beherantz abiatzen da. Pertsona bakoitzak nahi duena, edo ahal duena, jan dezake, gorago daudenek jaten ez dutenaren arabera.

Proposamena iradokitzailea da. Lana ondo armaturik dago, gidoi ona du, zuzendaritzak nortasuna eta anbizioa erakusten ditu, bisualki originala eta bikaina da, eta antzezpenak fidagarriak dira eta maila berean daude. Gainera, ‘gerrillako’ ekoizpena duenez, ahaztu egiten dugu aurrekontu baxua izan duela, baliabide gehiago dituzten ekoizpenen pareko emaitza bikaina lortzen baitu. Horri guztiari esker, iazko pelikula errebelazio bihurtu zen, nahiz eta esan behar den, agian, ez lukeela mundu osoko publikoaren arreta izango lehen aipatutako streaming plataforma superboteretsuaren laguntzarik gabe. Logikoena, zera zatekeen, *El Hoyo* filma, aste gutxi batzuk zinema-aretoetan egon ondoren, zientzia fikzioko militante zorrotzen errespetua irabazita, ahaztu izana, besterik gabe.

Puntu honetara iritsita, *El Hoyo*-ri buruz hitz egin nahi nuke, David Truebak *El País* egunkarirako idatzitako zutabe bikain baten lerro batzuk jasota. Bertan, egileak hausnarketa zehatz bat proposatzen du distopiak honek izan dezakeen —eta izan behar duen— benetako dimentsioari buruz:

“...distopia, soilik da interesgarria baldin eta errealtatearekiko ispidu-joko gisa erabiltzen bada; zintotasunaren alde, eta beste alde batera begiratzeko dugun joeraren aurka. Hau da, onartu behar da zientzia fikzio orok, kontakizun historiko orok, garaiko lan orok, gauzatu zen garaiaz hitz egiten duela”.

Utopiak, Galeanok esan bezala, oinez ibiltzen laguntzeko balio bazuen, Truebaren hitzetan, distopiak, lagunduko badigu, soilik lagunduko digu iradokitzen digun etorkizun horretatik, gure oraina pixka bat gehiago ulertzeko. *El Hoyo* filmak norabide horretan dihardu; izan ere, azken finean, espezie gisa itozten gaituen kapitalismo harrapari eta egoskorren kakaz hitz egiten digu. *El Hoyo*-n oso presente dagoen berekoikeria da kapitalismoaren balioetako bat. Ni ez nago ados gizakiok berez berekoiak garela uste dutenekin. Berekoiak gara, neoliberalismo lazarriak eragiten digun beldurrak horretara behartzen gaituelako. Gizarte eredu jakin horren ondorioz, berdin zaigu hondartza baten ertzean itota dagoen haur bat mediatikoki bortxatua izatea, gure kontzientziak sendatzeko bada. Metaketa-eredu horrek bultzatzen gaitu gure herrialdeak blindatzera, etorkizun duinago bat lortzeko bizitza arriskuan jartzen duten milaka pertsonari laguntza ukatzera. Ezin dugu etengabe hazten jarraitu gure planeta, gure parekoak, gure duintasuna ahaztu gabe. *El Hoyo*, kapitalismoa, Atzerritarren Barneratze Zentro erraldoi eta basati bat besterik ez da, non pertsonak preso amaitzen duten, ezer ere ez badute ere. Leku itogarria da, iluna; bertan, eskubideak malkoekin likidatzen dira, eta ametsak lapurtzen dizkizute, inolako lotsarik gabe.

El Hoyo-k ez du beste alde batera begiratzen. Gure gizartearen metafora zuzena eta gordina eskaintzen du, eta gorago Truebak deskribatutako distopien funtzioa betetzen du. Baina pena hartzen dut ikusten dudanean, hain ongo jarritako ispidu hori, hain egokia bere isladan, mila zatitan puskatzen dela. Filma aipatutako plataformaren katalogoan sartu izanak —diruzalekeria algoritmoz mozorrotuz, modu gordinean—, azkenean, modulatu egiten du lan honen mezua. Izan ere, zeharka, horrek daukan karga subertsiboa berridaztea dakar, filmaren kritika soziala mila zatitan fagozitatzea, irreberentzia etxekotzea, beste asmorik gabe kontsumitzeko prest dagoen produktuaz mozorrotuta. Ezinezkoa da Netflixek (zuzenean aipatzea saihestu dut, baina ez dut koldar itxura eman nahi), *El Hoyo*-k proposatzen duena onartzea; bere oinari tiro egitea bezala izango litzateke.

Dena den, mezu positiboago batekin amaitu nahi nituzke lerro hauek. Uste dut denok ez garela kapitalismo mespretxagarri honen ondorioen erantzule. Itxaropena dago, beti dagoelako norbait prest aski dela esateko eta janaria banatzen saiatzeko, beheko solairuetan daudenek beren errazioa izan dezaten. Kapitalismoaren historia hurbilean ehunka, milaka izan dira hori egin dutenak, berdin zait nola deitzen ditugun: errorantikoak, iraultzaileak, komunistak... Hor daude, eta haiek dira gure itxaropen bakarra.

Ez gaitzen nahast; panna cotta ez da mezua. Mezua zeu zara, goikoak gu antolatzearen beldur direlako. Goikoek beldur handia digute. Beldurtu ditzagun.



BIRBOBINAKETA



ERREPARATU BEHARREKO ESZENAK, ELKARRIZKETAK ETA XEHETASUNAK, TEKNIKOAK ZEIN ARGUMENTUARI BURUZKOAK

II DISTOPIA, ERREALITATEAREN ISPILU GISA

Distopia egitura sozial eta politikoak esploratzen dituen genero gisa uler daiteke. Hortaz, esan daiteke kapitalismoak distopiak sortu dituela, bere mesedetan? Gaur egun, ba al dago distopien saturaziorik? Irakurgai gomendatua: Layla Martínezen *Utopia no es una isla*.

II BEREKOIKERIA ETA ALTRUISMOA

Berekoiak al gara berez? Gizakia otsoa da gizakiarentzat? Hala bada, non kokatu altruismoa? Milaka pertsona bizi dira beste pertsona edo izaki bizidun batzuen alde lan egiteko. Zer zentzu du horrek? Zer zentzu dute GKEek eta beste pertsona batzuen alde lan egiten duten erakundeek?

II ABERASTASUNAREN BIRBANAKETAREN BENETAKO DEFENTSA, EDO ITXURAKERIAZKO DEFENTSA.

Gizarte kontsumitzaile batean bizi gara, eta ez gara ohartzen baliabideak galkorrak direla eta gu asetzen garen bitartean, beste batzuk goseak daudela. Zer iruditzen zaigu aberastasuna birbanatzea? Zer iritzi dugu desazkundeari buruz?

II BA AL DAGO ORAINDIK KLASE SOZIALIK?

Behean daudenak ez zaizkigu axola. Baztertuaren aurrean axolagabe jokatzen dugu. Goian daudenek ez digute entzuten, eta behean daudenek ez dute gure arretarik merezi. Ba al dago klase sozialik? Ba al dago alderik haien artean? Oraindik ere, garrantzitsua al da klase borroka?

II IPARRALDEKO ETA HEGOALDEKO HERRIALDEEN ARTEKO "ZULO" BAT

El hoyo-ko goiko eta beheko mailak gure munduko Iparraldea eta Hegoaldea dira? Atzeritarren legeak, arrazismoa, mugen blindajea... behekoak soilik kaltetzen ditu?

II KAPITALISMOAREN ALTERNATIBAK

Kapitalismoa al da desparekotasun horien erantzulea? Beste gizarte-eredu batean, errepikatu egingo liriteke desparekotasunak?

II ERALDATZEKO, ANTOLATU GAITEZEN

Gauzen egoera aldatu daiteke? Zer garrantzi du antolatzeak? Zer garrantzi du gure pentsamoldea aldatzeak? Zer garrantzi du konpromisoak hartzeak?

II KAPITALISMO EKONOMIKOTIK, KAPITALISMO KULTURALERA

Zer eginkizun dute edukien multinazional handiek gure gustuen eta ideien eraikuntzan? Etikoa al da gure gustuak algoritmoen bidez kontrolatzea? Zer deritzozue kapitalismo kulturalari?

